

VLAAMSE RAAD

ZITTING 1994-1995

16 DECEMBER 1994

ONTWERP VAN DECREET

houdende goedkeuring van de volgende internationale akten :

Akkoord houdende oprichting van de Wereldhandelsorganisatie, Slotakte, Bijlagen IA, IB, IC, 2, 3 en 4, Besluiten en Verklaringen, en Memorandum van Akkoord inzake de verbintenissen betreffende financiële diensten, ondertekend te Marrakech op 15 april 1994

VERSLAG

**namens de Commissie voor Buitenlandse en Europese Aangelegenheden
mondeling uitgebracht door mevrouw R. Van Cleuvenbergen**

Samenstelling van de Commissie

Voorzitter : de heer S. De Clerck.

Vaste leden : de heren F. Cauwenberghs, S. De Clerck, P. Dcprcz en H. Suykerbuyk en mevrouw R. Van Cleuvenbergen ;

de heren J. De Bremaeker, J. Sleccckx, D. Van der Maelen en J. Van der Sandc ;

de heren H. Dc Croo, A. Kempinaire en G. Versnick ;

de heer K. Van Ovrmeirc ;

de heer P. Van Grembergen ;

de heer J. Ulburghs.

Plaatsvervangers :

de heren H. Candries, F. Ghesquière, L. Martens, C. Moors en H. Van Wambekc ;

de heren F. Dielcns, P. Hostekint, J. Leclercq en G. Vermassen ;

de heren J. Gabriels, S. Platteau en D. Ramoudt ;

de heer L. Van Nieuwenhuysen ;

de heer H. Schiltz ;

de heer L. Steenwegen.

Zie :

646 (1994-1995)

— Nr. 1 : Ontwerp van decreet

De commissie voor Buitenlandse en Europese Aangelegenheden heeft in haar vergaderingen van 1.5 en 16 december het voorliggend ontwerp van decreet besproken en goedgekeurd.

De minister-president wees in de eerste plaats op het grote belang van dit ontwerp. Hij plaatste het ontwerp in een algemeen kader en verklaarde dat dit akkoord een gemengde bevoegdheid is van de Europese Unie en van de lidstaten, volgens artikel 113 van het EG-verdrag waardoor de Gemeenschap exclusief bevoegd is voor het handelsbeleid. Intern in België heeft dit akkoord ook een gemengd karakter.

Het GATT-akkoord, waarover zeven jaar onderhandeld werd, levert een verdere bijdrage tot de vrijmaking van de handel. Het betekent een voordeel voor de industrie- en ontwikkelingslanden, voor de producenten en consumenten.

Op de recente Europese Top van Essen werd verklaard dat het voor een stimulering van de economische opleving van prioritair belang is de resultaten van de Uruguay-ronde van de GATT ook in de Europese Unie nog voor het einde van het jaar te ratificeren en de nodige interne maatregelen voor de uitvoering ervan, inclusief de handelspolitieke instrumenten, vast te stellen.

Dit alles had tot doel de inwerkingtreding op 1 januari 1995 mogelijk te maken. Dit akkoord is meer dan een louter handelsakkoord. Daarom legt de minister bevoegd voor Externe betrekkingen en voor Economie het ter goedkeuring voor aan de Vlaamse Raad. De tekst verwijst ook naar aspecten van het economisch beleid, cultuur, leefmilieu en landbouw.

De Uruguay-ronde heeft geleid tot de oprichting van de Wereldhandelsorganisatie en heeft het GATT-akkoord uitgebreid tot landbouwprodukten, kleding, textiel en diensten.

De oprichting van de Wereldhandelsorganisatie heeft juridisch drie belangrijke gevolgen.

Ten eerste, de landen die lid willen worden van de Wereldhandelsorganisatie moeten alle akkoorden en verplichtingen zonder uitzondering aanvaarden.

Ten tweede, ieder lid moet zijn wetgeving in overeenstemming brengen met regels van de Wereldhandelsorganisatie, waardoor unilaterale maatregelen onwettig worden.

Ten derde, het nieuwe centrale orgaan voor de geschillenregeling, dat door de algemene raad wordt beheerd, zal zorgen voor transparantie, stabiliteit en eenvormigheid in alle procedures. Het zal zo een internationale jurisprudentie tot stand brengen zodat er meer voorspelbaarheid komt in het internationale handelssysteem.

Voorts legde de minister-president er de nadruk op dat de internationale handel in beweging is. Hij illustreerde dit aan de hand van voorbeelden, zowel uit Europa als uit Noord-Amerika, Zuid-Amerika en Azië.

Hij verklaarde dat het GATT-akkoord onderhevig is aan kritiek. Eén van de voornaamste kritieken is dat het akkoord op maat lijkt te zijn gemaakt van de industrielanden en dat de ontwikkelingslanden er slechts in beperkte mate voordeel bij hebben of er soms zelfs nadeel van ondervinden. Dit kan echter worden genuanceerd want het akkoord houdt ook positieve elementen in voor de ontwikkelingslanden. Zo waren het ontwikkelingslanden die als eersten ratificatie-instru-

menten indienden. Ontwikkelingslanden halen ook voordeel uit de overeenkomst inzake textiel en landbouw, waarbij de markten van de industrielanden voor deze produkten worden opengesteld. De ontwikkelingslanden halen verder voordeel uit meer stabiele prijzen op de wereldmarkt voor hun produkten. Indien ontwikkelingslanden gewassen wensen te kweken met een grotere exportopbrengst, kunnen zij hierover autonoom beslissen. Dit akkoord komt tegemoet aan de slogan „Not aid but trade”.

Het verminderen van subsidies en andere steunmaatregelen mag voor de ontwikkelingslanden in een trager tempo verlopen.

Een ander element van kritiek is de kritiek met betrekking tot het milieu. De minister-president verklaarde in de eerste plaats dat er geen milieu-akkoord is gesloten in het kader van de GATT. Wel moet ervan worden uitgegaan dat ook inzake milieu de verplichtingen, die men aan bedrijven wil opleggen, niet strenger mogen zijn dan de voorwaarden voor de eigen bedrijven. De reglementering moet niet over de hele wereld conform zijn en milieubezwaren mogen niet discriminerend zijn voor de internationale handel. Voorts wordt er ook nog een comité voor handel en leefmilieu opgericht.

Een derde kritiek is dat er geen democratische besluitvorming is. Daartoe lichtte de minister-president de structuur van de Wereldhandelsorganisatie toe. Aan de top staat de ministeriële conferentie die ten minste één maal in twee jaar samenkomt en die de algemene politiek bepaalt. De algemene raad is samengesteld uit vertegenwoordigers van alle leden en is verantwoordelijk voor het goed functioneren en voor het uitvoeren van de ministeriële beslissingen. Dit orgaan regelt de geschillen en voert het onderzoek inzake het handelsbeleid van de lidstaten. Onder de bevoegdheid van de algemene raad worden drie raden opgericht: een raad voor handel in goederen, een andere voor handel in diensten en een derde voor de handelsaspecten van de intellectuele eigendom. Een volgende knelpunt is de audiovisuele sector. Hoewel de door Europa gevraagde opname van het begrip culturele specificiteit niet is opgenomen, worden de belangen van de lidstaten van Europa ten opzicht van de VSA volgens de minister-president op dit vlak vrij goed gerespecteerd.

De VSA kunnen geen eenzijdige maatregelen nemen inzake het audio-visuele akkoord. Dit zou een schending van de bereikte overeenkomst betekenen. Samengevat besloot de minister-president dat na een decenniumlange discussie en ondanks de kritieken de wereldhandel nu vrijer gemaakt wordt en Vlaanderen ook een belanghebbende partij is.

De meeste commissieleden die tijdens de bespreking tussenbeide zijn gekomen hebben ook in Kamer en Senaat de GATT-bespreking gevolgd en ik raad de Raadsleden dan ook aan hun uitvoerige uiteenzettingen daar te lezen, want dit is maar een beperkt mondeling verslag.

Een lid wees erop dat het GATT-akkoord bepalingen omvat omtrent de diensten. Dit is enorm belangrijk voor ons land, in Vlaanderen beseft men dat onvoldoende. In verband met de audiovisuele sector vraagt het lid wat de bevoegdheid is van de onderscheiden lidstaten en van de Europese Unie. Hij vraagt of de Vlaamse overheid de stelling bijvalt dat culturele produkten economische produkten zijn. Hij vermoedt dat Vlaanderen, zoals Frankrijk, dit standpunt zal aanvechten en vraagt in welke zin Vlaanderen dit zal negociëren. Verder wil hij ook het standpunt van de Vlaamse overheid kennen inzake TV zonder Grenzen.

Een ander lid houdt vervolgens een boeiend en langdurig filosofisch betoog over het voorliggend akkoord. Hij bracht

een kritische reflectie op de economische orde die nagestreefd wordt door de akkoorden van Marrakech en ook op de beperkingen van de economische theorie die de grondslag vormt van deze economische politiek.

De vier hoofdpunten van zijn kritiek waren de volgende.

Ten eerste, de economische theorie staat te ver van de reële wereld. Ze berust op verregaande abstracties, maar gedraagt zich alsof de reële wereld een precieze afspiegeling is van het model. Wanneer de realiteit dan in botsing komt met dat abstract model wordt niet het model aangepast, maar wel de realiteit opgeofferd.

Ten tweede, dit opofferen van de realiteit aan de theorie is het meest uitgesproken in de relatie tussen ecologie en economie. De ecologische draagkracht is de grondslag van elk economisch handelen, maar de economische theorie en praktijk behandelen de produktiefactor natuur in feite als een vreemd element waar slechts zeer beperkt rekening mee wordt gehouden. Veel zware problemen kondigen zich aan waarbij de spreker vooral de nadruk legt op het onbeheersbare broeikas-effect. Het goedgekeurde akkoord heeft geen oog voor deze dimensie van het economische handelen.

Ten derde, verschillende rapporten en onder meer het rapport Zorgen voor Morgen van het Nederlands Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieuhygiëne en een recente studie van de auteurs van het eerste rapport van de Club van Rome wijzen op de dramatische gevolgen voor mens en milieu binnen een of ten hoogste twee generaties. Om die te voorkomen, zegt het lid, zijn verregaande maatregelen nodig die nagenoeg onmogelijk worden gemaakt door dit akkoord dat vrije handel als absolute prioriteit stelt.

Ten vierde, de economische theorie steunt op een eenzijdig mensbeeld. Ze ziet de mens als een puur egoïstisch wezen en heeft helemaal geen plaats voor de andergerichte, altruïstische dimensie en noden van de mensen. De economische praktijk versterkt voortdurend eenzijdig deze egoïstische kant – die door spreker niet ontkend wordt – en ondermijnt systematisch de andere kant, die nochtans volgens alle ethische stelsels, zowel religieuze als humanistische, beschouwd wordt als het meest waardevolle voor mens en samenleving. Het voorliggende akkoord leidt onvermijdelijk tot een verdere commercialisering van de samenleving, wat die ethische aftakeling alleen maar kan versterken.

Tot besluit wijst de spreker op enkele fundamentele gebreken in de nieuwe structuur die opgezet wordt, namelijk de Wereldhandelsorganisatie. Het is een dictatoriale structuur, waarin technocraten tegelijkertijd wetgever, uitvoerder en rechter zijn.

Aangezien vooraf geen afspraken werden gemaakt betreffende leefmilieu, sociale verhoudingen en gezondheid van de consument, zullen deze onvermijdelijk worden opgeofferd aan het hoofddoel van de organisatie, met name vrije handel ten koste van alles. De multinationale ondernemingen zullen de winnaars zijn, ten koste van de meerderheid van de wereldbevolking.

Op grond van al deze overwegingen verwerpt de spreker mede in naam van zijn fractie de gesloten akkoorden ten gronde.

De minister-president stelde vast dat nu bij de bespreking van dit verdrag allesomvattende, essentiële en fundamentele vragen werden gesteld die samenhangen met ethische en ideologische waarden die men er al dan niet kan aan hechten. Volgens hem moest een dergelijk ethisch debat worden ge-

voerd bij een fundamentele regeringsverklaring. In dat verband verwees de heer Van den Brande naar Vlaanderen 2002, waarin de beginselen en de daaruit voortvloeiende krachtlijnen werden opgenomen. Het stoorde de minister-president dat de fractie waartoe de spreker behoort de gelegenheid niet te baat nam om deze bedenkingen toen te formuleren en zich enkel beperkte tot opmerkingen over de formele aspecten van het concept Vlaanderen 2002.

Hierop repliceerde een lid – voorzitter van bedoelde fractie – dat wel fundamentele opmerkingen werden gemaakt over Vlaanderen 2002, die erop neer kwamen dat het aangebrachte en vooropgestelde evenwicht tussen ecologie en economie louter theoretisch is. Volgens de spreker is ecologie van fundamenteel belang voor de bestaansvoorwaarden van de mens en voor de noodzakelijke heroriëntering van de economie : dit was volgens hem niet te vinden in het project.

Een ander lid betreurde dat het onathankelijke Vlaanderen niet werd betrokken bij de totstandkoming van dit verdrag waaraan Vlaanderen nood heeft aangezien de Vlaamse economie op contacten met de hele wereld is afgestemd. Zonder grondstoffen en met een autarkisch model kan Vlaanderen immers niet welvarend worden.

De spreker kan akkoord gaan met het verdrag indien alle partners over gelijke middelen beschikken. In sommige westerse landen liggen de loonkosten echter hoog en zijn er geen grondstoffen, terwijl andere er lage loonkosten op nahouden en wel over grondstoffen beschikken. Het lid ziet daarin de kiemen voor ongunstige ontwikkelingen voor het Westen en verkiest daarom beschermende maatregelen.

De ongelimiteerde vrijhandelszone is niet ideaal. Het is aangewezen een aantal regionale vrijhandelszones te creëren, waarin alle partners gelijk zijn. Op dat ogenblik kunnen samenwerkingsakkoorden worden gesloten tussen diverse regionale vrijhandelszones.

De spreker voegde eraan toe dat dit verdrag een risico inhoudt ten opzichte van de tewerkstelling, terwijl in de memorie van toelichting is vermeld dat dit verdrag voordelig is voor Vlaanderen. De Vlaamse bedrijven moeten hun internationale competitiviteit kunnen bewaren, maar dat is twijfelachtig, vooral als alle landen als het ware vrije toegang krijgen tot onze markt.

Bovendien waarschuwde de spreker voor een te groot geloof in de groei van het BNP als factor voor tewerkstelling. Ten slotte formuleerde hij nog een aantal bedenkingen over de bedreiging van onze landbouw. Zijn fractie zal het akkoord niet goedkeuren.

Een ander lid meende dat de ratificatie van dit verdrag een goede zaak is. Volgens hem zijn hieraan een aantal voordelen verbonden en hij verwacht dat de groei van handel en investeringen gunstige gevolgen zal hebben op het vlak van de tewerkstelling en bijgevolg ook voor de belastingbetaler en de consument. Hij beschouwde Vlaanderen als een expert-gerichte regio bij uitstek en zei dat de verdere liberalisering van de wereldhandel heel wat voordelen zal opleveren. Hij waarschuwde echter ook voor de negatieve gevolgen, bijvoorbeeld voor de landbouw. Daarop moet worden toegezien – aldus het lid – en dienen er eventueel anticipatieve maatregelen te worden genomen. Door de mundialisering van de wereldhandel en mits de verbetering van de diversificatie van de uitvoer kan Vlaanderen sterker worden gemaakt. De industriële politiek van Vlaanderen moet dan ook alle sectoren competitiever maken.

De spreker vond ten slotte dat de prioriteiten van de Vlaamse buitenlandse handel te ruim zijn en dat werken in een gespreide slagorde weinig resultaten oplevert.

Rekening houdend met de GATT-akkoorden, vraagt een lid welke strategie ten voordele van de Vlaamse bedrijven zal worden gevoerd.

Een ander lid verwijst naar de moeizame en ingewikkelde totstandkoming van het thans voorliggende akkoord. De techniciteit ervan verdringt de maatschappelijke discussie. Hij betreurt dat de Vlaamse Raad deze discussie ontwijkt. De oprichting van de Wereldhandelsorganisatie leidt tot een aanzienlijk verlies van de democratische controle ten voordele van de technocraten.

Het lid zegt verder dat het GATT-akkoord de nog zwakke economische systemen in de ontwikkelingslanden verder zal ontwrichten. Hij vraagt de leden daarbij bijzondere aandacht voor de verdere verarming van Afrika dat, ondanks decennia ontwikkelingshulp en de Lomé-akkoorden, en ondanks zijn grote grondstoffenrijkdom, niet in staat is een concurrentieële economie op te bouwen. Zowel de zelfvoorziening als de diversificatie van de Afrikaanse economieën worden door het GATT-akkoord bemoeilijkt.

Het lid betreurt ook sterk de uitholling van het stelsel van de tariefpreferenties opgenomen in de Lomé-akkoorden. Deze zouden marktverstoring zijn. Daarom moet volgens hem ernstig werk worden gemaakt van structurele compensatiemaatregelen om de Afrikaanse landen te beschermen tegen de nefaste werking van de GATT-overeenkomst.

In zijn antwoord herhaalt de minister-president de krachtlijnen van dit akkoord, uiteengezet bij zijn inleiding. Hij heeft ook toegelicht waarom dit akkoord ter goedkeuring aan de Vlaamse Raad wordt voorgelegd. De minister-president ziet ook de onvolkomenheden in van dit akkoord maar meent dat het het beste is dat kon worden bereikt. Verder antwoordt hij op een aantal vragen van commissieleden.

Dit verdrag heeft dus in alle betekenissen een gemengd karakter. Dit betekent dat het én de Europese Unie én de Europese lidstaten – en ook de gemeenschappen en de gewesten – zijn die mede tot besluitvorming komen. Dit geldt vooral voor de culturele sector. Op de Top van Essen werd het culturele belang van de audiovisuele sector erkend. De Raad heeft de commissie verzocht om tegen de volgende zitting voorstellen tot herziening van de richtlijn „Televisie zonder Grenzen” en voor een nieuw mediaprogramma uit te werken.

Vlaanderen heeft hierbij een actieve en substantiële rol te vervullen. De gemeenschappen zijn om beurten de Belgische vertegenwoordiger in de Raad. Het standpunt dat door de vertegenwoordiger van België zal worden ingenomen, wordt samen overlegd en opgebouwd.

Inzake de uitgebreide filosofische uiteenzetting van een lid drukt de minister-president zijn waardering uit voor het fundamenteel debat dat het lid voorstelt over de benadering van mens en samenleving. Er is een discontinuïteit als het economisch kwantitatieve niet wordt verlaten. Als voorbeeld haalt de minister-president de inherente verstrengeling van economie en cultuur aan. De culturele component wordt door iedere gemeenschap anders benut. In tegenstelling tot het lid is het mensbeeld van de minister-president er een van mensen die zich in vrijheid trachten waar te maken.

Bij het aanzwengelen van de economie in de ontwikkelingslanden, moet ook een waardenvraag worden gesteld.

Essentieel zijn dan zeker hygiëne, basisvoeding en basisgezondheid.

De minister-president gaat niet akkoord met de stelling dat wij leven in een onethische samenleving. Wel kan de vraag worden gesteld wie de inspanning doet om ethisch gedrag tot bron van handelen te maken.

Zoals reeds gezegd, is de Wereldhandelsorganisatie niet perfect. Het is in elk geval een stap voorwaarts. Er kan nog een democratische discussie volgen. kritiek en reflectie.

Uit de uiteenzetting van een ander lid leidt de minister-president af dat hij pleit voor een model met regionale vrijhandelszones die bilateraal moeten samenwerken. Dat betekent kiezen voor het conflictmodel. Het positieve aan de GATT is juist dat het een aanzet is om de wereldgemeenschap samen te brengen. Verder verwijst de minister-president naar de beleidsbrief Economie waarin is aangegeven hoe hij dit beleid wil oriënteren.

De minister-president deelt verder mee dat de landbouwministers gisteren een partieel akkoord over de landbouw hebben bereikt en voor meerdere onderdelen afspraken hebben gemaakt. De impact op de landbouw zal moeten worden ingeschat.

De discussie in verband met de buitenlandse handel werd reeds in de plenaire vergadering gevoerd. In verband met vragen over de kritiek op de democratische besluitvorming verwijst de minister-president naar zijn inleiding. Het akkoord is globaal positief alhoewel het ook enkele tekortkomingen bevat.

De Wereldhandelsorganisatie is democratischer in opzet dan wat er nu bestaat. Een aantal industrielanden hebben voordeel bij het akkoord alhoewel andere landen, met een intensieve textielhandel, er niet blij mee zijn. Het blijft een vraag hoe men het GATT-akkoord moet remediëren voor de ontwikkelingslanden.

Na afweging van alle voor- en nadelen moet een keuze worden gemaakt. De minister-president meent dat er globaal veel redenen zijn om dit akkoord goed te keuren en hoewel hij in de commissie uitgebreide commentaar en kritiek heeft gehoord, is er geen echt alternatief naar voren gebracht.

De commissie nam dit ontwerp aan met 8 stemmen voor en 2 stemmen tegen.

De verslaggever,

R. VAN CLELJVENBERGEN

De voorzitter,

S. DE CLERCK